

Møte med Skulpturlandskap Nordland

Tekst og foto: Kari Aggeryd og Jan Lund

Skulpturlandskap Nordland er en internasjonal kunstsamling bygget i perioden 1992–98. Arbeidet tok til under ledelse av Nordland fylkeskommune i samarbeid med de deltagende kommunene. Kunstverkene er plassert i landskapet i 32 kommuner i Nordland, i tillegg til en skulptur i Troms. Bak kunstverkene står det like mange kunstnere fra 18 forskjellige land.

Vi ble oppmerksom på fenomenet Skulpturlandskap Nordland etter en tur i Lofoten sommeren 2006. Først kom vi tilfeldigvis over Dan Grahams skulptur i Vågan (foto 1) og ble betatt av den. Like etter fant vi også en lekker liten bok som beskriver hele skulpturlandskapet. Dette pirret sansene slik at vi nærmest unisont uttrykte: «Dette vil vi se».

I tillegg til det kulturelle innhold ville det også bli en fantastisk morsom måte å bli kjent med Nordland på! Den første planen omfattet hele fylket, men etter å ha studert kartet nærmere, fant vi ut at dette måtte deles i to turer. I løpet av vinteren ble den endelige planen lagt, med sted, tid, overnattinger, samt tilpasning til fergerutene. Den 3. juli 2007 startet turen med Hurtigruten fra Trondheim til Bodø, der den første skulpturen ble beskuet. Deretter fortsatte vi med bil til Fauske, Rognan og så tok vi alle skulpturene sydover i Nordland.

I BODØ (FOTO 2) besto skulpturen av syv store gjennomhullete granittblokker, fordelt langs moloen. De er interessante å se på, de gir assosiasjoner selv om vi ikke greier å sette ord på



1. Begge sider samtidig





2. Historie med hull

disse slik Maaretta Jaukkuri¹⁾ sier nedfor. Men vi forstår ikke hva hun sier:

«...se en kobling mellom det sublime og det absurde, det opphøyde og det jordiske. Samtidig blir betrakteren spart for det selvhøytidelige i tradisjonell monumentalkunst.»

Og blokkene var store nok til å være både monumentale og varige, slik vi oppfatter at en skulptur ute i det fri skal være. En god opplevelse.

I FAUSKE (FOTO 3) ble det annerledes. På tross av god forberedelse måtte vi streve litt for å finne denne kommunens bidrag til skulpturlandskapet. Ingen iver for å vise det frem? En tilsynelatende oppgående mann så vekk og uttrykte seg slik da vi spurte hvor skulpturen var: «Hainn e´ no borti der, men æ har ijt greie på slikt». Er fauski-

1. Maaretta Jaukkuri er kurator for skulpturlandskapets hjemmeside, og er sjefskurator ved Museet för Nutidskonst i Helsinki.

anerne flaue? Selv ganske nært var det ikke lett å få øye på kunstverket, med alt annet som lå i fjæra. Marmorblokker plassert på aluminiumsribber, delvis ned i sanden. Det ga oss lite. Jaukkuri uttrykker det slik:

«...Vi inviteres inn på en skueplass hvor vi kan kombinere skulpturelle elementer med stedets karakter og de forandringer som finner sted. Tidevannet gjør at vannstanden i fjorden skifter, slik at metallstrukturene vekselvis skjules og vises. Stedet hører til det lokale historiske museet og er på den måten del av den referanserammen som det gir.»

Ja, ja.

PÅ ROGNAN fikk vi også problemer. Verket var småskåret og lå så høyt i terrenget at man ikke kunne se hva det var uten å klatre opp en bratt skrent. Skulle det betraktes neden- eller ovenfra? Verket består av fire nisjer, hvor tre av dem inneholder et re-



3. Fiskeben?



4. Transport i transportøren

de, en ski og en åre. I den fjerde lå det en stol. Skulle den være med? Nei, ifølge boken skal den være tom. Tvilen var sådd.

Det hele virket som en installasjon, som skal vare en begrenset tid, mer enn en skulptur som skal vare lenge.

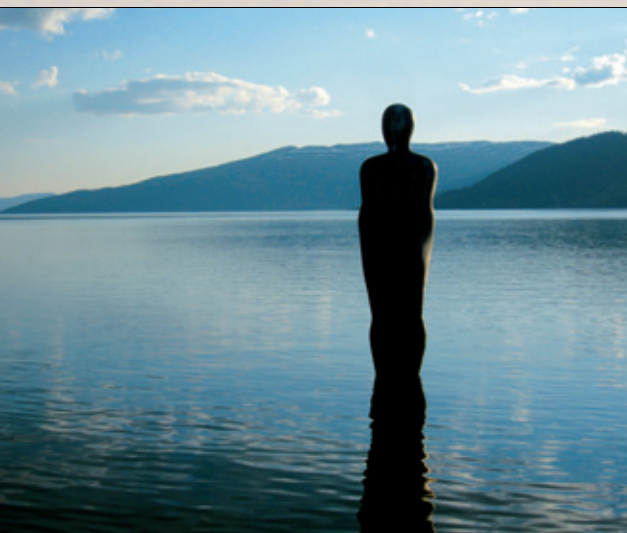
I BEIARN ble det litt mer interessant. men turen dit over Beiarnfjellet var en større opplevelse enn selve skulpturen. Her er det tre «stabler», like i form, i materialene stein, tre og ved. Ja, en veritabel vedstabel. Dette skal blant annet gi en tidsdimensjon, i det veden forvitrer først, så trematerialene og kanskje aldri steinen? Det som skjer blir vel neppe en overraskelse. En av assosiasjonene er hvorvidt publikum får oppleve vedstabelens forvitring, fordi mennesker vil rote det til, skjønt det er også en naturlig del av forvitring?



5. Innganger.



6. Bare utrolig vakkert.



7. Sjøben.

VED SKJERSTAD (FOTO 4) fikk vi se en transportørlignende skulptur, som vi likte å se på. Den er også monumental i sin størrelse, består av varige materialer, har enkle og vakre former. Vi moret oss ved å se gjennom åpningen, det meste blir så fint når det blir rammet inn! Den står jo også så fint i terrenget.

Ellers er det ikke mer å si en at vi hadde glede av å se den og ikke minst omgivelsene.

PÅ OTERSTRANDA I GILDESKÅL fant vi, etter noen 100-meter til fots opp i lia, «Den glømda staden». Men hva er den egentlig? Er det en utgravd romersk by? Den gir i alle fall en merkelig følelse av noe som har hendt, en gang. Så ligger den utrolig vakkert til. Man kan spørre om en slik skulptur skal ligge alene, nesten utilgjengelig, men det er vel en slik plassering som er med å skape denne stemningen. En god og vakker opplevelse, den beste så langt. Men dette er vrient å få med seg ved hjelp av et bilde.

PÅ MELØY VED HALSA (FOTO 5) fant vi også en skulptur, en slags portal i teglsten. Den fremkalte umiddelbart følelser, og i dette tilfellet, gode følelser. Hva er det som gjør det? Ja, det kan vi som amatører ikke forklare. De mange «forklaringer», eller kommentarer, av kunstverk, som er gitt av forståelsepåere, kan også være tvilsomme.

KYSTRIKSVEIEN (FOTO 6) Kystriksveien er av flere journalister og reisende kalt «Norges vakreste veistrekning og kanskje Norges aller, aller fineste turistled». Fra Steinkjer i sør til Bodø i nord fører Kystriksveien deg 650 km gjennom et varierende og innbydende landskap. Kystriksveien gir deg en makeløs opplevelse av natur så mektig, så variert, så utrolig full av inntrykk, severdigheter og opplevelser at det er bare å gi seg over. Villmark og øde skogsheier veksler med vakre tinder, lun skjærgård, trolske øyer i havgapet,

dype fjorder, frodig innland og hvite brearmer.

I MO I RANA (FOTO 7) møtte vi den mer kjente «Havmannen». Vi er vel neppe i stand til å forklare hvorfor, men denne skulpturen er fascinerende, slik den er og slik den står. Men se den selv, eller retttere: Opplev den!

Fra Mo i Rana kjørte vi Villmarksveien til Hattfjelldal. Der fant vi en tiltalende skulptur, en liten trekantet pyramide i aluminium, med noe granitt og krystall. Imidlertid har noen knabbet krystallbitene; det er jo også en kommunikasjon mellom kunsten og samfunnet...

For øvrig er det ikke så mye vi kan sette ord på her, annet enn at vi fant turen til Hattfjelldal verdt strevet!

I MOSJØEN fant vi, i en hyggelig park langs Vefsn, tre eksotiske blomster i rustfritt lakkert stål, skjønt de var vel egentlig ment som ildsteder. Det kan de like godt være. Videre var det en serie tråkkheller med innskrifter som «Hvorfor tok det så lang tid før du kom?», eller «Er du alene?», og andre replikker som hører et møtested til. Artig og hyggelig.

PÅ ANGERNESSET

I LEIRFJORD (FOTO 8) fant vi noe helt annet, også med hensyn til underholdningsverdi. Det var først noe komisk ved disse sammensveisede skinnene, lett henslengt på berget. Nå er det alltid spennende å se naturen gjennom rammer, men den er for gammel. Det hele oppfattet vi som en nonchalant og enkel løsning, men etter å ha sett dette bildet, som vi tok selv, begynte vi å lure på om det er noe der, likevel? Men du verden hvor vakkert det er der!

VED SANDNESSJØEN I ALSTA-HAUG fant vi turens hesligste «skulptur». En blanding av reklamesøyle, transformator- og telefonkiosk, med noen rørlige mekaniske elementer som allerede er merket av tidens tann.

Uskjønn også fordi konstruksjonen er en søppelsamler, og det vises når man nærmer seg.

TIL DØNNA OG VEGA Det gjorde godt med en «skulpturløs» dag på vakre Dønna. Bare fergeturen er en opplevelse, slik alle fergeturene våre var. Vi var imponert over service, over menneskets dyktighet, både i manøvrering og kanskje aller mest i deres evne til å få med flest mulig biler!

Skulpturene på Vevelstad og Vega fant vi lite spennende. Men Vega er jo i seg selv et eventyr, med ærfuglmuseum, Vega Havhotell og en natur så ufattelig vakker.

I BRØNNØYSUND (FOTO 9) fant vi skulpturen «Steinar Breiflabb», som er en veritabel øy! Det er en artig idé og den utgjør virkelig et tyngdepunkt i landskapet. Man får lyst til å se den fra alle kanter, hvilket båtfolket får. Og her er det mange av dem. Steinar skal vel egentlig ha en liten båt på ryggen, men den var borte nå. Men Steinar ligger trygt!

VED VENNESUND I SØMNA (FOTO 10) ligger den siste av de skulpturene vi ville se på denne turen. Det var en tvilsom fornøyelse, men vi måtte bare se det komiske i det. Det er klart at den skaper assosiasjoner, men neppe som en helhet. For oss spriket dette helt, objektene, størrelsen og hvordan haien og juret er plassert. Og hva med det rustne badekaret som vinterstormen tok? Er dette et tap for verket? Men hva sier ekspertene?

Kurator Jaukkuris har satt sine ord på dette, uten at det hjalp oss noe særlig:

«Skulpturen Hai-Ku-Badekar av Dorothy Cross består av tre deler som hver bærer en hel verden av assosiasjoner i seg. Når disse elementene kombineres oppstår det en ny historie. Sammenstillingen av et kujur og en hai med kvinnelige bryster introduserer objekter og meningsinnhold som er uvanlig i kunstens verden. Kujuret ble brukt

i den lokale matkulturen, og haien med bryster kan sees som en surrealistisk kommentar til en klisjéfylt forestilling om kvinnen. Badekaret av jern som opprinnelig var det tredje elementet i skulpturen, og som var tenkt til å ruste bort p.g.a. tidevannet, ble i stedet tatt av stormen i løpet av den andre vinteren det sto der. Når man spinner en historie rundt disse formene gir man dem tid. Usikkerheten man erfarer i en slik prosess kan sammenlignes med den følelsen man har når man forsøker å bruke et nytt ord for første gang.»

Skulle dette gjøre vår tur mindre vellykket? Nei, nei, alle skulpturene, de fine, de vakre, de monumentale, de rare, de stygge, alt dette til sammen var en fantastisk opplevelse i seg selv, utenom de rent turistiske gleder. De var på sin side like utrolige, i et vær som ikke kunne vært bedre!

ETTERORD (FOTO 11) Nordland Skulpturlandskap har åpnet Nordland for oss. Det har gitt oss en helt annen innsikt i landsdelens geografi og kultur. Planleggingen av turen med ruter, overnattinger, ferger etc. var både tidkrevende og morsom, for ikke å snakke om selve gjennomføringen og etterpå med masse bilder samt skriving av denne «rapporten». Boken «Skulpturlandskap Nordland» har vært uunnværlig og ikke minst de forbilledlige nettsidene www.skulpturlandskap.no.

Vi vil på det sterkeste anbefale kjente og kjære en tur i Skulpturlandskapet!



11. Solnedgangen.



8. Rammeverk.



9. Steinar Breiflabb.



10. Disharmoni.